

Джон Р. Р. Толкин

Листо от Дребносръчко

Живееше някога един човечец на име Дребносръчко, комуто предстоеше дълго пътешествие. Не че много искаше да пътува, напротив, цялата тази работа никак не му се нравеше, но нямаше как да се измъкне. Знаеше, че все някога ще се наложи да поеме на път. С пригответленията обаче не бързаше.

Дребносръчко беше художник. Не се радваше на особен успех отчасти поради факта, че непрекъснато беше зает с други дела. Повечето от онова, което му се налагаше да прави, смяташе за безполезно, ала когато нямаше как да откаже (а това по негово мнение се случваше твърде често), го изпълняваше прилежно. В неговата страна имаше доста строги закони. Пък се намираха и други мъчнотии. От една страна, в определени моменти просто му се мързелуваше, не му се похващаше нищо. От друга, си беше по своему добросърдечен. Нали ги знаете тоя тип добряци дето по-скоро изпитват неудобство, задето не са свършили дадена работа, отколкото да запретнат ръкави и да се заемат с нея. А когато все пак се хващаше с нещо, не минаваше без мърморене, изпуснати нерви и ругатни (предимно под мустак). Така или иначе, непрекъснато му се налагаше да прави какви ли не необичайни услуги на комшията си, господин Енория, човек хром с единия крак. От време на време, ако го помолеха, помагаше и на други хора, от по-далечни места. Освен това сегизтогиз се присещаше за пътешествието си и се втурваше да си опакова багажа. И доникъде не стигаше. В такива периоди почти не рисуваше.

Бе подхванал доста картини, повечето твърде мащабни и амбициозни за скромните му възможности. Определено по го биваше в рисуването на листа, отколкото на дървета. Можеше да прекара цели часове над едно листо в опити да улови формата и цвета му, проблясването на капчиците роса по ръбчетата. Ала истинската му мечта бе да нарисува завършено дърво с изпипани до съвършенство листа, при това всичките различни.

На една от картините си отделяше особено много време. Бе я започнал от понесено от вятъра листо, като постепенно я разви до дърво, което започна да расте и да се разклонява, под него плъпнаха невероятни лабиринти от корени. Закръжиха чудни птички, свиха гнезда в короната и зачакаха да им бъде обърнато подобавашо внимание. Постепенно отстрани на Дървото и зад него, през пролуките между клони и листа започна да се оформя гледка – ширна се гора, извисиха снага заснежени върхове. Дребносръчко изгуби интерес към другите си творби: ако изобщо им обръщаше някакво внимание, то бе колкото да ги довлече до Картината, за да ги залепи за нея. Скоро платното придоби такива

внушителни размери, че се наложи да се снабди със стълба. Непрекъснатото сновеше нагоре-надолу по нея, за да прибави някой щрих тук или да заличи петънце там. Когато го навестяваше посетител, се държеше учтиво, но ръцете му нервно попипваха моливите на бюрото. Изслушваше дошлия уж с внимание, но всъщност мислеше единствено и само за своята Картина, поставена под специалния висок навес (построен върху парчето земя, където някога бе отглеждал картофи).

Не можеше да избяга от доброто си сърце. „Де да бях по-твърд“, казваше си понякога, като имаше предвид, че му се ще хорските неволи да не изпълваха съвестта му с угризения. Всъщност от доста време нищо не можеше да го трогне истински. „Във всеки случай ще довърша започнатото и преди да поема на това досадно пътешествие, ще си нарисувам Картината“, си мърмореше честичко. Макар сам да знаеше, че не може вечно да отлага заминаването си. Творението му трябваше да престане да расте и да бъде доведено до завършек.

Един ден Дребносръчко застана на известно разстояние от Картината и я огледа с неприсъща нему съсредоточеност и отстраненост. Не можеше да прецени какви точно чувства изпитва. Ех, да имаше приятел, който да му помогне да избистри впечатлението си. Работата беше там, че платното му се струваше едновременно крайно незадоволително и много хубаво: по-точно единствената истински красива картина на света. В този момент най-велико удоволствие би му доставило да се види как влиза в стаята, как се потупва по гърба и възкликва (с неподправена искреност): „Просто прелест! Разбирам точно какво търсиш. Продължавай в същия дух и не се притеснявай за нищо! Ние ще се погрижим за държавна пенсия, тъй че не му мисли.“

Всъщност държавни пенсии в неговата страна нямаше. И знаеше едно: за да завърши картината, па макар и в настоящите ѝ размери, трябва да ѝ се отдаде изцяло, да запретне здраво ръкави, да не се разсейва с нищо друго. Е, запретна ръкави и се опита да се съсредоточи. Няколко дни се мъчи да изтрие от главата си околния свят. И точно тогава пожарна нечувана реколта от разсейващи елементи. Около него настана същински хаос. Повикаха го да участва в някакво жури в града; разболя се негов далечен познат; господин Енория бе повален с лумбаго; а потокът от посетители на вратата му не спираше и не спираше. Бе пукнала пролет и гостите настояваха за чай на открито: Дребносръчко живееше в прекрасна къщурка далеч от града. Наум ругаеше гостите си, но нямаше как да не признае, че сам ги бе поканил да се отбият още отдавна, през зимата, когато идеята да отскочи до града не му се виждаше толкова

„разсейваща“ – хем ще пообиколи магазините, хем ще наmine за по чашка чай при някой и друг познайник. Полагаше неимоверни усилия да закали сърцето си, но всеу. На цял куп молби нямаше смелостта да откаже, независимо дали ги считаше за свои задължения или не. Други пък бе принуден да удовлетвори пряко волята си. Някои от гостите му намекваха, че е позанемарил градината си и не е изключено да бъде навестен от Инспектора. Разбира се, малцина знаеха за Картината. Пък дори да знаеха, все едно. Надали някой щеше да й придаде значение. Бих казал, че тя не беше нещо изключително, макар в нея да имаше и сполучливи попадения. Във всеки случай Дървото бе наистина любопитно. Същност беше по своему неповторимо. Както и самият Дребносръчко, макар да бе в същото време обикновен и дори доста глупав човечец.

В края на краищата се стигна дотам, че започна да цени всяка минута. Градските му познайници взеха да се присещат, че му предстои сериозно пътешествие. Определени хора дори започнаха да изчисляват докога най-много ще може да го отлага. Питаха се кой ще остане да се грижи за къщата му и дали градината ще има късмета да й се обръща повечко внимание.

Дойде есента – много влажна и ветровита. Малкият художник беше под навеса си. Тъкмо се бе качил на стълбата и се мъчеше да улови отблясъците на отплуващото на запад слънце върху заснежени планински върхове, загатнати точно вляво от един отрупан с листа клон на Дървото. Даваше си сметка, че съвсем скоро трябва да започне пътешествието си – не по-късно от началото на идната година. Значи ще има време точно колкото да доведе до приличен завършек Картината – макар и отгоре-отгоре. На места ще успее само да щрихира желаните образи.

На вратата се почука.

– Влез! – отвърна той остро и слезе от стълбата. Стъпил на пода, запремята четката в ръката си. Беше комшията, господин Енория: единственият му съсед в истинския смисъл на думата. Всички останали живееха далеч-далеч. Въпреки това Дребносръчко не таеше особено топли чувства към него отчасти понеже господин Енория доста често се оказваше в беда и имаше нужда от помощ, отчасти защото не се интересуваше от рисуване, но пък затова бе доста критичен към заниманията с градинарство. Всеки път, когато Енория поглеждаше към градината на Дребносръчко (което се случваше доста често), виждаше само плевели. Погледнеше ли картините му (което се случваше доста рядко), забелязваше само зелени и кафяви петна и черни линии, което в неговите очи си бяха абсолютни шуротии. Енория нямаше нищо против да изразява

мнението си относно плевелите в градината (съседски дълг), но се въздържа от споделяне на каквото и да било отношение към картините на Дребносръчко. За него последното бе проява на любезност и по никакъв начин не можеше да осъзнае, че и така да е, в никакъв случай не е достатъчно. Къде-къде повече полза би имало от малко помощ с плевелите (а защо не и от някоя добра дума за картините).

– Е, Енория, какво има? – посрещна го с въпрос Дребносръчко.

– Знам, че не обичаш да те прекъсвам – поде съседът (като хвърли бърз поглед към картината). – Сигурен съм, че си много зает.

На самия Дребносръчко му идеше да отвърне нещо в тоя дух, но пропусна момента и единственото, което успя да каже, беше „Да“.

– Но няма към кого друг да се обърна – продължи Енория.

– Да, така е – въздъхна Дребносръчко с една от онези въздишки, предназначени за човека, който ги издава, но всъщност не дотам неуловими. – С какво мога да помогна?

– Жена ми вече няколко дни не се чувства много добре и започвам да се притеснявам – рече онзи. – А вятърът отнесе половината плочи от покрива ми и в спалнята капе. Струва ми се, че трябва да повикам Доктора. Също и Майстора, ама той е една флегма... Та се питах дали не ти се намира малко дървен материал и платно – само колкото да позакърпя покрива, че да изкара ден-два. – И в този миг погледна картината.

– О, Божичко! – пророни Дребносръчко. – Истинско нещастие. Надявам се да е само настинка. Ще ти помогна да пренесем болната на долния етаж.

– Много ти благодаря – доста хладно отвърна Енория. – Но не е настинка, а грип. Не бих си позволил да те притеснявам за някаква си настинка. Освен това жена ми вече е в спалнята на долния етаж. Не мога да изкачвам стълбите с поднос на ръце – не и с този крак. Но както виждам, си зает. Извинявай за безпокойството. Надявах се, като разбереш в какво положение се намирам, да отделиш малко време и да отскочиш за Доктора. А и за Майстора, в случай че наистина не ти се намира излишно платно.

– Разбира се – чу се да казва Дребносръчко, макар отвътре да му напиреха други думи. В този миг сърцето му се чувстваше само размекнато, без капка любезност. – Бих могъл. Ще отида, щом като си толкова разтревожен.

– Разтревожен съм, да, много съм разтревожен. Де да не беше този недъг – простена Енория.

И Дребносръчко отиде. Както виждате, неловка ситуация. Енория

му беше съсед, а наблизно не живееха други хора. Дребносръчко имаше колело, а Енория нямаше, пък и не можеше да кара. Енория куцаше и кракът му причиняваше страхотни болки: това не биваше да се забравя, наред с киселата физиономия и проплаквания гласец. Е, вярно, че Дребносръчко си имаше работа, а не разполагаше с много време за довършване на Картината. Но с това явно трябваше да се съобразява Енория, а не той. А Енория не си падаше по рисуването – по този въпрос Дребносръчко нищо не можеше да направи.

– Мамка му! – избоботи той под мустак и се метна на колелото.

Времето бе влажно и ветровито, денят превалише. „За днес явно повече няма да успее да свърша“, рече си той пътьом и като продължаваше да ругае под мустак, си представяше как четката му гали планинските склонове или спускащия се пред тях водопад от листа, който бе видял за пръв път през пролетта. Пръстите му се свиваха конвулсивно на кормилото. Сега, далеч от навеса си, разбираше как точно да предаде искрящата струя, ограждаща далечния силует на Планината. Но сърцето му трепна. Обзе го страх, че никога повече няма да му се удаде възможност да се опита да го нарисува.

Намери Доктора и остави съобщение за Майстора. Работилницата бе затворена и човекът си бе отишъл до къщи. Дребносръчко беше вирвода и сигурно самият той щеше да пипне някоя настилка. Доктора не взе нещата присърце. Появи се чак на следващия ден, понеже за тогава го чакаха още двама пациенти, които му бяха по път и така му беше удобно. Дребносръчко вече беше на легло с висока температура, а в главата му и по тавана се извиваха изящните силуети на невероятно красиви листа и клони. Не му стана по-добре, когато научи, че болестта на госпожа Енория се е оказала просто настилка и вече преминавала. Извърна се с лице към стената и потъна в своите листа.

Остана на легло няколко дни. Навън вятърът продължаваше да вилнее. Отнесе още плочи на Енория, а също и няколко от Дребносръчковите, та неговият покрив също прокапа. Майстора не идваше и не идваше. На малкия художник му беше все тая – ден-два повече или по-малко... В един момент се надигна от леглото, за да подири нещо за ядене (той нямаше жена). Енория никакъв не се вясваше: от дъжда болките в крака му се бяха усилили, а съпругата му бе заета да попива водата от пода и да се пита дали „онзи господин Дребносръчко“ не е забравил да се обади на Майстора. Ако ѝ бе хрумнало нещо, което би могла да вземе назаем от съседа си, веднага би пратила мъжа си – независимо от състоянието на крака му. Но така и не се сети и Дребносръчко бе оставен на

спокойствие.

След близо седмица той най-сетне успя да се надигне от кревата и допълзя до навеса си. Понечи да се качи на стълбата, но от усилието му се зави свят. Поседна, загледан в картината, но този ден в главата му не изплуваха изкусно изваяни листа и планински силуети. Би могъл да нарисува потъваща в далечината пясъчна пустиня – стига да имаше сили.

На следващия ден се почувства значително по-добре. Покачи се на стълбата и започна да рисува. Работата му тъкмо потръгна и на вратата се почука.

– По дяволите! – изруга той. Все едно бе казал „Влез!“ , понеже вратата така или иначе се отвори на мига. Този път на прага стоеше висок непознат. – Това е частно ателие – рече вместо поздрав Дребносръчко. – Зает съм. Вървете си!

– Аз съм Инспектор по къщите – отвърна човекът, като вдигна в ръка служебната си карта, така че Дребносръчко да може да я види от стълбата.

– О! – възкликна домакинът.

– Къщата на съседа ви не изглежда ни най-малко задоволително – продължи Инспектора.

– Знам – рече Дребносръчко. – Оставих съобщение на Майстора още преди доста време, но той така и не дойде. После се разболях.

– Разбирам – каза Инспектора. – Както виждам, вече сте добре.

– Но не съм майстор. Енория би трябвало да се оплаче в Градския съвет и да получи помощ от Спешното звено.

– Те си имат по-сериозни грижи – възрази Инспектора. – В долината има наводнение и много семейства останаха без покрив. По-добре да бяхте помогнали на съседа си да намери временен изход от ситуацията, за да се предотврати задълбочаването на проблема и влагането на повече средства за решаването му в бъдеще. Такъв е законът. Разполагате с достатъчно материали: платна, дърво, непромокаема боя.

– Къде? – възмутено попита Дребносръчко.

– Тук! – посочи картината Инспектора.

– Картината ми! – възкликна художникът.

– Картина е, няма спор – продължи Инспектора. – Но къщите са важни. Такъв е законът.

– Но аз не бих... – Дребносръчко замлъкна, понеже в същия миг на прага се появи още един човек. Приликата му с Инспектора беше удивителна – изглеждаше почти като негов двойник: висок, целият в черно.

– Хайде! – подвикна той. – Аз съм Кочияша.

Дребносръчко едва не падна от стълбата. Внезапно отново се почувства зле, лицето му плувна в пот. Втресе го.

– Кочияш? Как Кочияш? – запелтечи той. – Какъв Кочияш?

– Твой. И на каретата ти – отговори му човекът. – Каретата бе поръчана преди доста време. Най-сетне пристигна. Чака те. Нали разбираш, днес започва пътешествието ти.

– Я гледай ти! – обади се Инспектора. – Май се налага да вървите. Но никак не е хубаво човек да започва пътешествието си, преди да си е изчистил задълженията. Добре поне, че платното ще влезе в употреба.

– О, не! – проплака горкият Дребносръчко. – Та аз не съм си довършил работата!

– Ами! – възкликна Кочияша. – Поне що се отнася до твоята работа по картината, да знаеш, че си я довършил. Да вървим!

Дребносръчко тръгна безмълвно. Кочияша не му отпусна време да си събере багажа с обяснението, че бил длъжен да го стори по-рано и че ако се забавят, ще изпуснат влака. Така че Дребносръчко успя пътъм да грабне малката си чанта от коридора. Вътре имаше кутийка бои и скициник с негови рисунки, но никаква храна или дрехи. Пристигнаха навреме за влака. Дребносръчко се чувстваше крайно уморен и му се спеше. Когато го напъхаха в купето, нямаше почти никаква идея какво става. Не че го интересуваше – и бездруго бе забравил накъде трябва да пътува и с каква цел. Почти веднага след потеглянето си влакът потъна в тъмен тунел.

Дребносръчко се събуди на голяма, обгърната в мъгла железопътна гара. По перона сновеше Шафнер, който вместо името на съответното място крещеше Дребносръчко!

Дребносръчко се изстреля бързо от купето и установи, че си е забравил чантата. Понечи да се върне, но влакът вече беше заминал.

– А, ето къде си бил! – възкликна Шафнера. – Насам! Какво! Без багаж! Разпределен си в Работилницата.

На Дребносръчко изведнъж му прилоша и припадна на перона. Качиха го в линейка и го закараха в Лечебницата на Работилницата.

Лечението никак не му се понарави. Лекарството, което му дадоха, беше горчиво. Служителите се държаха хладно, бяха безмълвни и строги. Не виждаше никой друг освен мрачния Доктор, който го посещаваше от време на време. Все едно беше в затвор, не в болница. Работеше като вол – копаеше, вършеше дърводелска работа, боядисваше талпи в един и същ невзрачен цвят. Навън нямаше право да излиза, всички прозорци гледаха към вътрешни дворове. Държаха го на тъмно с часове –

„Да си събере мислите“, така казаха. Изгуби представа за времето. В състоянието му нямаше никакво подобрене – не и ако можеше да се измери по това дали изпитва удоволствие от нещо. Не изпитваше удоволствие. Дори когато отиваше да си ляга.

Отначало, през първия век – век и нещо (предавам собствените му впечатления), се отдаваше на безсмислени угризения за миналото. Докато лежеше в тъмното, си повтаряше все едно и също: „Де да се бях обадил на Енория още в началото на голямата буря. Смятах да го направя. Нямаше да е трудно да наместим първите разхлопани плочи. Тогава госпожа Енория сигурно никога нямаше да настине. А следователно и аз нямаше да се разболея. И щеше да ми остане още една седмица.“ С течение на времето постепенно забрави за какво му е била необходима тази допълнителна седмица. Оттогава насетне ако имаше нещо, което изобщо да го притесняваше, това бяха задълженията му в болницата. Планираше си работата, обмисляше колко време ще му е нужно, за да поправи скърцащата дъска, да постегне пантите на вратата или да ремонтира крака на масата. Никога не чу добра дума за себе си, макар че явно се бе оказал доста полезен. Което, разбира се, не можеше да бъде причина да държат затворен бедния човечец толкова дълго време. Да, може би чакаха състоянието му да се позакрепи, мерено по някакви странни вътрешноболнични стандарти.

Така или иначе, бедният Дребносръчко не изпитваше радост от живота – не и в смисъла, който бе свикнал да влага в тази дума. Определено нищо не го радваше. Не можеше да се отрече обаче, че бе започнал да усеща някакво задоволително удовлетворение – все пак като няма риба... Бе готов да се залови за определена задача в мига, в който звънне звънецът, и да я изостави незабавно при следващо позвъняване – в готовност и наличност, за да може да си я продължи, когато му Дойде времето. Ежедневието му вече бе доста ангажирано. Непрекъснато имаше нещо за вършене и всичко правеше както трябва. Не разполагаше с „лично време“ (освен когато се оттегляше в спалната си килия) и в същото време започваше да се чувства господар на времето си. Научаваше се как да го използва по най-добрия начин. Нямаше смисъл да се бърза. В душата му настъпи покой и когато дойдеше време за отдих, си почиваше пълноценно.

И изведнъж му смениха целия график, всъщност Почти не му оставиха време за сън. Отнеха му дърводелската работа и го пратиха да копае – ден след ден. Той го понесе с достойнство. Мина доста време, преди да започне да рови отчаяно в съзнанието си, за да изкара на

повърхността отдавна забравените ругатни. Продължаваше да копае, докато престане да си усеща гърба, докато ръцете му изтръпнат и установи, че не може да направи нито удар повече. Никой не му благодареше. Но се появи Доктора.

– Край! – рече той. – Пълна почивка – в тъмнина.

Дребносръчко лежеше в тъмното, отдаден на пълната си почивка. И тъй като нито чувстваше, нито мислеше, ако го попитаха, можеше да каже, че е лежал така с часове или с години. Изведнъж започна да чува Гласове, каквито никога по-рано не бе долавял. Сякаш някъде в непосредствена близост, примерно в съседната отворена стая – макар да не виждаше нито лъч светлина, – се провеждаше Медицински съвет или Съдебно заседание.

– А сега случаят „Дребносръчко“ – каза Първия глас – доста строг, по-суров от този на Доктора.

– Какво имахме там? – продължи Втория глас, който можеше да се определи като благ, макар да му липсваше мекота – бе някак властен, звучеше едновременно с надежда и тъга. – Какъв е проблемът? Нали сърцето му си беше на мястото?

– Да, но не функционира както трябва – възрази Първия глас. – И в главата му няма достатъчно мозък. Всъщност той почти никога не си е давал труда да мисли. Виж само колко време изгуби, без дори да му хрумне да си намери забавление! Така и не се подготви за пътешествието си. Уж беше горе-долу добре, а се озова тук в почти окаяно състояние, та се наложи да бъде въдворен в бедняшкото отделение. Бих казал, доста тежък случай. Според мен трябва да остане още известно време.

– Вероятно няма да му навреди – каза Втория глас. – Но, разбира се, не бива да се забравя, че той е просто един малък човек. От него никога не се е очаквало да бъде кой знае какво. Никога не е проявявал сила. Да хвърлим един поглед на Записите. Да. Виждате ли, има си и своите добри страни.

– Вероятно – обади се Първия глас, – но едва ли са достатъчно, за да може да издържи изпита.

– Е, ето какво – рече Втория глас, бил е пейзажист. Не особено кадърен, естествено. И въпреки това „Листо“ от Дребносръчко е по своему очарователна картина. Той работи много усърдно над листата, просто заради самите тях. Но никога не се възгордя от мисълта, че това може да му придаде някаква значимост. В Записите няма регистрирани сведения, че се е опитал да си намери някакви извинения, па макар и пред самия

себе си, които да оправдаят пренебрежението му към нещата, регламентирани от закона.

– В такъв случай не би трябвало да пренебрегва околните – каза Първия глас.

– Все пак откликна на доста молби за помощ.

– Не бих казал „доста“, пък и в по-голямата си част бяха разни дреболии, при това ги наричаше „разсейващи елементи“. Записите са пълни с тази дума, придружена от множество оплаквания и глупави ругатни.

– Вярно е. Но молбите на околните наистина изглеждаха на бедния човечец като разсейващи елементи. Има и друго: той не се е и надявал на Завръщане, както го наричат другите като него. Ето например онзи Енория, дете постъпи наскоро. Той беше съсед на Дребносръчко, никога не му помогна с нищо и така и не показа нито жест на благодарност към стореното от съседа му. Но в Записите не съществуват сведения Дребносръчко изобщо да е очаквал благодарност от Енория. Явно никога не се е замислял за това.

– Да, така е – каза Първия глас, – но не е кой знае какво. Според мен Дребносръчко просто има способността да забравя. Прогонваше от съзнанието си стореното за Енория като нещо незначително и отегчително, с което е трябвало да се справи.

– И въпреки това, спомнете си последния Запис – продължи Втория глас, – онзи за карането на колелото в дъжда. Бих обърнал по-специално внимание на него. Струва ми се очевидно, че това е истинска жертва: Дребносръчко като че се е досещал, че проигрива последния си шанс да довърши картината, досещал се е още и че тревогите на Енория са безпочвени.

– Според мен залагате твърде много на това – не се съгласи Първия глас. – Но все пак последната дума е ваша. На вас се пада задължението да дадете възможно най-задоволително обяснение на фактите. Понякога те търпят интерпретация. Е, какво предлагате?

– Мисля, че случаят изисква по-деликатно отношение – отвърна Втория глас.

Дребносръчко си помисли, че никога не е чувал нещо по-благосклонно. Думите „деликатно отношение“ му се сториха щедър дар, покана за кралско празненство. После изведнъж го досрамя. Фактът, че го смятат за случай, изискващ деликатно отношение, му се стори убийствен, накара го да се изчерви в мрака. Все едно да бъдеш публично награден, когато и ти, и цялата публика знае, че наградата ти е незаслужена. Скри пламналото си лице под грубото одеяло.

Настъпи тишина. След малко Първия глас се обърна към него от доста близо:

– Ти чу – рече той.

– Да – призна Дребносръчко.

– Е, какво мислиш?

– Бихте ли ми казали нещо за Енория? Бих искал да го видя. Надявам се, не е тежко болен. Можете ли да му излекувате крака? Доста му е трудно с него. И моля ви, не се тревожете за нас двамата. Той беше прекрасен съсед и ми осигуряваше превъзходни картофи на много добра цена, с които се препитавах дълго време.

– Нима? – възкликна Първия глас. – Радвам се да го чуя.

Отново настъпи тишина. Дребносръчко чу приглушен шепот.

– Е, съгласен съм – прозвуча Първия глас. – Нека премине в следващо ниво. От утре, ако желаете.

Дребносръчко се събуди и установи, че кепенците на прозорците му са вдигнати и малката му килия е обляна в слънце. Надигна се от кревата и на мястото на болничната пижама откри приготвени за него удобни дрехи. След закуска Доктора се погрижи за изранените му ръце, като ги намаза с някакъв мехлем, от който драскотините веднага зараснаха. После му даде полезен съвет и бутилка тонизираща напитка (в случай че има нужда). По-късно сутринта му сервираха бисквита с чаша вино, след което получи билет.

– Вече можеш да тръгваш към гарата – каза Доктора. – Шафнера ще се погрижи за теб. Довиждане.

Дребносръчко се измъкна през главната порта и присви очи. Слънцето блестеше ослепително. Бе очаквал да се озове в голям град, отговарящ по размери на мащаба на железопътната гара, но се оказа не съвсем така. Намираше се на билото на хълм – зелен, гол, бръснат от непрестанен силен вятър. Наоколо не се виждаше жива душа. В далечината долу проблясваше гаровият покрив.

Спусна се чевръсто надолу по склона, но без да бърза. Шафнера го забеляза веднага.

– Насам! – рече вместо поздрав той и го поведе към един перон, където бе композирана симпатична теснолинейка с един вагон и малък локомотив – искрящи от чистота и прясно боядисани. Изглеждаха новиновенички. Дори пътят пред локомотива беше нов: релсите блестяха със зелените си подложки, а траверсите ухаеха на прясна смола в топлия

слънчев ден. Вагонът беше празен.

– Закъде е влакът, господин Шафнер? – поинтересува се Дребносръчко.

– Доколкото знам, още не са наименували мястото – отвърна онзи, – но ще ти хареса. – И затвори вратата.

Влакът потегли почти веднага. Дребносръчко се отпусна на седалката. Малкият локомотив се връза с пухтене в дълбок пролом между високи, потънали в зеленина склонове, над които синееше небето. Сякаш не бе минало много време, когато локомотивът изсвири, бяха натиснати спирачки и влакът спря. Нямаше гара, нито обозначение за спирка, само стълбище наред зеления склон. На горната стълбищна площадка се виждаше малка портичка с красива рамка, на която бе подпряно колелото му – поне приличаше на неговото, пък и на спиците беше окачена жълта табелка с голям черен надпис:

Дребносръчко

Той отвори вратата, скочи на колелото и се спусна надолу по хълма в слънчевия пролетен ден. Не след дълго установи, че пътеката, по която бе тръгнал, е изчезнала и сега колелото се движи по тучна ливада – зелена и ниско подстригана. И въпреки това се различаваше всяко едно стръкче. Като че си спомняше да е виждал или мечтал за подобна тревиста поляна някъде. Пейзажът някак си му бе познат. Да: теренът бе започнал да се изравнява, както и би трябвало, а сега изведнъж, разбира се, се надигаше отново. Между Дребносръчко и слънцето се настани огромна зелена сянка. Той вдигна глава и се катурна от колелото си.

Пред него се извисяваше Дървото, неговото Дърво, завършено. Ако изобщо може да се говори така за живо Дърво с напъпили листа, разперени натежали клони, олюлявани от вятъра, който Дребносръчко толкова често бе долавял и усещал и никога не бе успял да предаде върху платното. Стоеше и гледаше като онемял, после бавно повдигна ръце и ги разпери встрани.

– Това е дар! – възкликна той. Имаше предвид своето изкуство, а също и резултата. Но използва съвсем точна дума.

Не можеше да откъсне поглед от Дървото. Всички листа, върху които се бе трудил толкова усърдно, бяха там, досущ както ги бе виждал във въображението си, а не както бе успял да ги нарисува. Имаше и други, едва-що напъпили в главата му, и трети, които вероятно щяха да се появят по-късно, стига да бе имал време. Върху листата не бе

написано нищо, бяха прости и изящни и въпреки това си личеше точно колко е живяло всяко едно от тях, сякаш бяха подредени по календар. Някои от най-красивите – и най-характерните, най-съвършените примери на стила на Дребносръчко – сякаш бяха нарисувани в съавторство с господин Енория: нямаше как да се каже по друг начин.

Край Дървото се рояха птици. Удивителни същества: как само пееха! Съвкупяваха се, мътеха, разтваряха криле и отлитаха с песен към Гората още докато той ги гледаше. Изведнъж забеляза, че Гората също е тук, разлива се в дълбочина и отплува в безкрая. В далечината проблясваше Планината.

След известно време Дребносръчко се извърна към Гората. Не че Дървото му бе омръзнало, но сякаш вече всичко бе улегнало в главата му, чувстваше го, усещаше растежа му дори когато не гледаше към него. Когато понечи да си върви, установи нещо странно: Гората, разбира се, потъваше в далечината и в същото време можеше да я докосне, дори да влезе в нея, без тя да изгуби особеното си очарование. Никога преди не му се бе удавало да потъне в далечината, без да я превърне в най-обикновено обкръжение. Наистина имаше някаква особена магия в това да скиташ из полето, понеже докато вървиш, пред теб се отварят нови пространства. И така виждаш пред себе си двойни, тройни, четворни разстояния, двойно, тройно и четворно по-очарователни. Можеш да вървиш и да вървиш, и да вкараш целия пейзаж в една градина, или в една картина (ако предпочиташ да я наречеш така). Можеш да вървиш и да вървиш, но вероятно не вечно. Все пак някъде отзад е Планината. И се приближава, макар и бавно. Тя като че ли не се вписва в картината, или поне е там само като мост към нещо друго, пролука между дървета-та към нещо по-различно, следващ етап – друга картина.

Дребносръчко продължаваше да обикаля, но не се разтакаваше. Напротив, оглеждаше околността много внимателно. Дървото бе завършено, макар да не бе свършено с него – „Просто друго лице на онова, което беше“, рече си той, – но в Гората оставаха още много области, които все още се нуждаеха от обмисляне и довършване. Нищо повече не се нуждаеше от промяна, нищо не бе сгрешено на своя си етап, но имаше нужда от извеждане до определено ниво. Дребносръчко знаеше точно докъде – за всеки един случай поотделно.

Настани се под изключително красиво дърво малко встрани – вариация на Голямото дърво, но доста по-различно, или може би направено с повече внимание – и си помисли къде трябва да започне да работи и къде трябва да свърши и колко време се изисква. Не можеше да си

разпредели времето в график.

– Разбира се! – възкликна. – Нужен ми е Енория. Има толкова неща за земята, растенията и дърветата, които той знае, а аз не. Това място не може да остане просто мой частен парк. Необходима ми е помощ и съвет. Как не се сетих по-рано.

Стана и се запъти към мястото, където бе решил да започне работата. Свали си връхната дреха. И тогава, в една скрита от погледа заслонена дупка забеляза доста объркан на вид човек. Беше се облегал на една тояжка и очевидно не знаеше какво да предприеме. Дребносръчко му махна с ръка. „Енория!“, повика го след малко.

Онзи метна тояжката на рамо и се приближи. Все още понакуцваше. Не се поздравиха гласно, само си кимнаха, както правеха обикновено при среща, но този път тръгнаха редом, рамо до рамо. Без да си кажат и дума, Дребносръчко и Енория стигнаха до мълчаливо споразумение къде ще построят малката къщурка и градината, която сякаш бе задължителна.

Докато работеха, стана ясно, че Дребносръчко е по-добрият в организирането на работата и планирането на нещата. Колкото и странно да звучи, именно той бе погълнат от строежа и оформянето на градината, докато Енория често-често се отплесваше, зазяпан в дърветата и особено в Дървото.

Един ден Дребносръчко бе зает със засаждането на жив плет, докато Енория се излежаваше на тревата край него, вторачен в едно красиво и изящно жълто цветенце, подаващо главичка изпод зелената трева. Преди доста време Дребносръчко бе посадил около корените на своето Дърво доста такива цветенца. Изведнъж Енория вдигна глава: лицето му искреше на слънцето, грейнало в усмивка.

– Това е величествено! – възкликна той. – Всъщност изобщо не би трябвало да съм тук. Благодаря ти, задето си казал някоя добра дума за мен.

– Глупости – отвърна Дребносръчко, – не си спомням какво съм говорил, но каквото и да е било, едва ли се е оказало решаващо.

– О, не, напротив – възрази Енория. – Измъкна ме съвсем скоро. Нали се сещаш, онзи, Втория глас: той настоя да ме изпратят тука. Каза, че си искал да ме видиш. Дълга го на теб.

– Не. Дължиш го на Втория глас – рече Дребносръчко. – И двамата го дължим на него.

Продължиха да работят и живеят заедно: не знам колко време. Няма смисъл да се отрича, че отначало имаха известни разногласия,

особено когато ги налегнеше умора. Установиха, че и на двамата са им раздадени тонизиращи напитки. На бутилките имаше еднакъв надпис: „Няколко капки се разтварят във вода от Извора, преди почивка.“

Намериха Извора в самото сърце на Гората. Преди много, много време, при това един-единствен път, Дребносръчко си го бе представил, но така и не го нарисова. Сега разбра, че всъщност именно от там тръгва пробляскващото в далечината езеро и че той напоява цялата растителност в околността. От няколко капки водата ставаше резлива, горчива дори, но ободряваща. И тогава двамата скачаха на крака и всичко си тръгваше по мед и масло. В такива мигове на Дребносръчко му хрумваха идеи за прелестни нови цветя и растения, а Енория винаги знаеше точно как се засаждат и къде ще вървят най-добре. Доста преди да си допият бутилките, престанаха да имат нужда от тях. Енория изгуби недъга си.

С приближаването на края на работата им си позволяваха все повече и повече време за разходки, разглеждаха дърветата, цветята, светлините и формите, релефа. Понякога си пееха заедно. Ала Дребносръчко установи, че е започнал все по-често и по-често да обръща поглед към Планината.

Доиде време, когато къщата в падината, градината, тревата, гората, езерото и цялата околност бяха почти завършени по свой си начин. Големото дърво бе потънало в цвят.

– Довечера всичко ще е готово – рече един ден Енория. – След кое-то ни очаква наистина дълга разходка.

Тръгнаха още на другия ден и вървяха, вървяха, докато навлязоха чак в далечината, стигнаха до Ръба. Той, разбира се, не се виждаше: нямаше нито черта, нито ограда, нито стена. Но и двамата знаеха, че са стигнали до границата на тази страна. Видяха човек, рекоха си, че вероятно е овчар. Вървеше към тях, спускаше се по тревистия склон, който извеждаше високо горе в Планината.

– Тръбва ли ви водач? – попита ги той. – Искате ли да продължите нататък?

За миг между Дребносръчко и Енория легна сянка, понеже Дребносръчко беше наясно, че наистина иска да продължи, пък и (в известен смисъл) се налага. Енория обаче нямаше желание и не бе готов за подобно нещо.

– Тръбва да изчакам жена си – обърна се той към другаря си. – Тя ще се чувства самотна. Доколкото можах да разбера, и нея ще я пратят тук, все някой ден, когато е готова, пък и когато аз съм нагласил всичко

за идването ѝ. Къщата вече е готова, поне доколкото ни позволяват възможностите. Но държа да ѝ я покажа. Надявам се да успее да направи някои подобрения, да ѝ придаде повече уют. Освен това се надявам да хареса и цялата страна. – Той се обърна към овчаря. – Вие водач ли сте? – попита. – Можете ли да ми кажете как се казва тази страна?

– Нима не знаете? – учуди се онзи. – Това е Страната на Дребносръчко, Картината на Дребносръчко, или поне повечето от нея: една част вече се намира в Градината на Енория.

– Картината на Дребносръчко ли! – възкликна Енория. – Нима всичко това е твоя идея, Дребносръчко? Нямах представа, че си толкова умен. Защо не си ми казал досега?

– Опита се да го направи преди много време – продължи човекът, – но ти не искаше да погледнеш. По онова време разполагаше само с платно и бои, а ти искаше да ти поправи покрива с тях. Нали двамата с жена ти наричахте това Щуротиите на Дребносръчко или Онези цапаници.

– Но тогава не изглеждаше така, не беше истинска – защити се Енория.

– Разбира се, тогава бе само намек – отвърна човекът. – Но вие би трябвало да сте го разбрали, ако изобщо сте си помисляли, че си струва да се опита.

– Но и аз не ти предоставих възможност да разбереш – включи се Дребносръчко. – Така и не си дадох труда да ти обясня. Наричах те Стария пръсторов. Но какво значение има? Нали вече живеем и работим заедно. Нещата може и да са стояли по различен начин, но не са били по-добре. Е, така или иначе, сега май трябва да вървя. Надявам се да се видим пак. Убеден съм, че ни чакат още много съвместни дела. Довиждане! – Той се здрависа топло с Енория: жестът му изглеждаше сърдечен, енергичен, искрен. Обърна се и постоя така за миг. Цветовете на Голямото дърво блещукаха като пламъчета. Птичетата летяха във въздуха и огласяха всичко наоколо с песните си. После той се усмихна, кимна на Енория и се отдалечи след овчаря.

Предстоеше му да научи много неща за овцете, високопланинските пасбища, да гледа ширналото се небе и да се приближава все повече и повече към Планината, да се изкачва все нагоре. Извън това не мога да си представя как се е развил животът му. Дори мъничкият Дребносръчко в своята стара къщурка съзираше Планината в далечината и тя влизаше в рамките на неговата картина. Но какво представлява всъщност и какво лежи отатък – това могат да кажат само онези, които са я

изкачвали.

– Според мен това беше едно глупаво малко човече – започна Съветник Томкинс. – Абсолютно без стойност. Никаква полза за Обществото.

– О, не знам – каза Аткинс, който не бе някаква важна особа, най-обикновен учител. – Не съм толкова сигурен. Зависи какво имате предвид под „полза“.

– Имам предвид практическа или икономическа полза – сопна му се Томкинс. – Бих казал, че ако вие, учителите, си вършехте работата като хората, от него би трябвало да излезе някаква полезна бурмичка. Но тъй като не е така, резултатът е подобни безполезни типове. Ако аз управлявах тази страна, щях да намеря на всички като него подходяща работа и щях да следя за задоволителното ѝ извършване. Или пък щях да ги прогоня. Щях да се отърва от него още отдавна.

– Да се отървете ли? Искате да кажете, че щяхте да го принудите да започне пътешествието си преди да му е дошло времето?

– Да, ако държите да употребите този безсмислен изтъркан израз. Щях да го пхна в тунела и от там – на Голямото сметище: точно това имам предвид.

– Значи според вас рисуването не е нещо полезно. Не е нещо, което си струва да се съхранява или усъвършенства, или дори да се употребява?

– О, разбира се, че рисуването може да се употребява – рече Томкинс, – но не и неговото. За нахъсаните млади хора, които не се страхуват от новите идеи и методи, има блестящи перспективи. Но не и за тези отживелици. Самоцелно бленуване. Той не би могъл да нарисува плакат с някакво послание в него, та дори ако от това зависи животът му. Непрекъснато се занимава с някакви си листенца и цветенца. Веднъж го попитах защо. Отговори ми, че ги смятал за красиви! Можете ли да си представите? Точно така се изрази: красиви! „Кое е красиво, храносмилателните и половите органи на растенията ли?“, попитах го. Нямахше какво да ми отговори. Глупав педант.

– Педант – въздъхна Аткинс. – Да, горкичкият човечец така и не успя да завърши нито едно от започнатите неща. Е, след като замина, на платната му бе намерено „по-полезно приложение“. Но не съм съвсем сигурен, Томкинс. Нали си спомняте онова най-голямото платно, с което закърпиха пострадалата от урагана и наводненията съседска къща? Открех съдрано парче от него в една ливада. Бе повредено, но се

разпознаваше силуетът на планински връх и разпилени листа. Не мога да прогоня този образ от главата си.

– От къде? – запита Томкинс.

– За кого говорите? – опита се да укроти страстите Пъркинс: Аткинс доста се бе разпалил.

– Няма смисъл да повтаряме това име – рече Томкинс. – Не знам защо изобщо говорим за него. Та той дори не живее в града.

– Така е – засече го Аткинс, – но все пак бяхте хвърлили око на къщата му. Нали затова отивахте и му се обаждахте, и му се хилехте предизвикателно, докато човечецът си пиеше чая. Е, сега вече къщата му ви принадлежи, а си имате една и в града, тъй че не е нужно да посягате и към името му. За Дребносръчко говорим, щом се интересувате, господин Пъркинс.

– О, горкият малък Дребносръчко! – възкликна Пъркинс. – Не съм знаел, че рисува.

Това вероятно бе последният случай, когато името на Дребносръчко бе споменато в разговор. Така или иначе, Аткинс запази намереното парче. То почти се разпадна, но едно красиво листо остана непокътнато. Аткинс си го сложи в рамка. По-късно го завеща на Градския музей, където „Листо: от Дребносръчко“ вися дълго време и бе забелязано от малцина. Но се случи така, че Музеят изгоря, и листото, както и Дребносръчко, бяха напълно забравени в някогашната му родина.

– Наистина се оказва доста полезно – каза Втория глас. – И за поправка, и за възстановяване. Чудесно оздравително средство и не само това. За мнозина е най-доброто запознаване с Планината. В някои случаи върши чудеса. Изпращам все повече и повече там. Рядко се налага да се връщат.

– Да, така е – отвърна Първия глас. – И ми се струва, че би трябвало да дадем име на страната. Някакви предложения?

– Шафнера отговори на този въпрос още преди време – рече Втория глас. „Влакът за Енорията на Дребносръчко е композиран“: отдавна го обявява така. Енорията на Дребносръчко. Изпратих уведомително съобщение и на двамата.

– И какво казаха?

– Започнаха да се смеят. Така се смяха, че чак Планината затрепери!

КРАЙ

© 1947 Джон Р. Р. Толкин
© 2004 Невена Кръстева, превод от английски

John R. R. Tolkien
Leaf by Niggle, 1947

Сканиране и допълнителни корекции: Светослав Иванов, 2009
Разпознаване и редакция: piki, 2009

Издание:

Дж. Р. Р. Толкин. Опасното кралство
ИК „Прозорец“, 2004
Редактор: Любомир Николов
Художник: Буян Филчев
Коректор: Станка Митрополитска

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11219>]